

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Экологиялық тәрбиенің бала денсаулығына әсері

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.12.2025СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/185815/**Несипбекова Дана Жакановна**

Абай облысы, Семей қаласы

«№48 жалпы орта білім беретін мектеп «КММ

Шағын орталық» Балдырған» тобы

КІРІСПЕ

Қазіргі заманда қоршаған ортаның экологиялық жағдайы адам денсаулығына тікелей әсер ететін маңызды факторлардың біріне айналып отыр. Экологиялық мәселелердің ушығуы, табиғи ресурстардың ластануы және урбанизация үдерісінің күшеюі адам ағзасына, әсіресе өсіп келе жатқан ұрпақтың денсаулығына кері ықпалын тигізуде. Осы тұрғыда баланың қоршаған ортаға деген жауапкершілік көзқарасын ерте жастан қалыптастыру өзекті педагогикалық міндеттердің бірі болып табылады.

Мектепке дейінгі кезең – баланың дүниетанымы, құндылық бағдарлары және өмір салтының негізі қаланатын маңызды даму сатысы. Бұл кезеңде экологиялық тәрбие тек табиғатты таныстырумен шектелмей, баланың физикалық, психикалық және әлеуметтік денсаулығын нығайтуға бағытталуы тиіс. Балабақша жағдайында экологиялық тәрбие баланың табиғатпен үйлесімді өмір сүру дағдыларын қалыптастырып қана қоймай, оның салауатты өмір салтын ұстануына ықпал етеді.

Негізгі бөлім

Экологиялық тәрбиенің бала денсаулығына әсері ең алдымен оның физикалық дамуынан көрінеді. Табиғатпен тікелей байланыс, таза ауада серуендеу, өсімдіктер мен жануарларды бақылау баланың ағзасын шынықтырып, иммундық жүйесін нығайтады. Балабақшада ұйымдастырылатын серуендер, табиғат аясындағы ойындар мен бақылаулар баланың қозғалыс белсенділігін арттырып, тыныс алу және жүрек-қан тамырлары жүйесінің дұрыс жұмыс істеуіне жағдай жасайды. Табиғи ортада өткізілген

уақыт баланың дене төзімділігін күшейтіп, суық тию ауруларының алдын алуға көмектеседі. Экологиялық тәрбие баланың психикалық денсаулығына да оң әсер етеді. Табиғатпен қарым-қатынас баланың эмоциялық жай-күйін тұрақтандырып, күйзеліс пен мазасыздық деңгейін төмендетеді. Табиғи объектілерді бақылау, өсімдіктерді күту, жануарларға қамқорлық жасау баланың жағымды эмоцияларын оятып, ішкі тыныштықты қалыптастырады. Ғылыми-педагогикалық зерттеулерде табиғи ортада жүргізілетін іс-әрекеттердің баланың психоэмоциялық тепе-теңдігін сақтауда маңызды рөл атқаратыны атап көрсетіледі. Экологиялық тәрбиенің тағы бір маңызды қыры – баланың салауатты өмір салтын қалыптастыруға ықпалы. Табиғатты қорғау идеялары баланың жеке гигиена дағдыларымен, тазалықты сақтау, суды, ауаны, тағамды қадірлеу сияқты әрекеттермен тығыз байланысты. Балабақшада экологиялық мазмұндағы әңгімелер мен тәжірибелік жұмыстар арқылы бала өз денсаулығы мен қоршаған ортаның арасындағы өзара байланысты түсіне бастайды. Бұл түсінік баланың болашақта денсаулығына жауапкершілікпен қарауына негіз болады.

Экологиялық тәрбие баланың әлеуметтік денсаулығын дамытуға да ықпал етеді. Табиғатты қорғауға бағытталған ұжымдық іс-шаралар барысында бала құрдастарымен бірлесіп әрекет етуге, өзара көмек көрсетуге және ортақ мақсатқа жетуге үйренеді. Мұндай тәжірибе баланың коммуникативтік дағдыларын жетілдіріп, әлеуметтік бейімделуін жеңілдетеді. Сонымен қатар, табиғатқа жанашырлықпен қарау баланың адамгершілік қасиеттерін дамытып, жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

Балабақшада экологиялық тәрбиені тиімді ұйымдастыруда тәрбиешінің рөлі ерекше. Тәрбиеші баланың жас ерекшелігін ескере отырып, экологиялық білімді ойын, бақылау, тәжірибе және еңбек әрекеті арқылы жүйелі түрде береді. Өсімдіктерді суару, гүл отырғызу, табиғи материалдармен жұмыс істеу сияқты қарапайым әрекеттер баланың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, экологиялық мәдениетті қалыптастырады. Бұл әрекеттер арқылы бала табиғатпен үйлесімді өмір сүрудің маңызын тәжірибе жүзінде ұғынады.

Экологиялық тәрбие отбасымен тығыз байланыста жүзеге асқанда ғана нәтижелі болады. Балабақша мен ата-ана арасындағы ынтымақтастық экологиялық әдеттердің бала өмірінде тұрақты қалыптасуына ықпал етеді. Үйде және балабақшада экологиялық талаптардың бірізділігі баланың мінез-құлқында экологиялық жауапкершіліктің нығаюына жағдай жасайды.

Қорытынды

Қорытындылай келе, экологиялық тәрбие – мектепке дейінгі жастағы баланың денсаулығын сақтаудың және нығайтудың маңызды құралы болып табылады. Табиғатпен үйлесімді қарым-қатынас баланың физикалық, психикалық және әлеуметтік денсаулығын жақсартып, оның салауатты өмір салтын қалыптастыруына ықпал етеді.

Балабақша жағдайында экологиялық тәрбиені жүйелі түрде ұйымдастыру, табиғи ортада әрекет етуге мүмкіндік беру және ата-анамен бірлескен жұмыс жүргізу баланың денсаулығын нығайтып қана қоймай, экологиялық саналы, жауапты тұлға тәрбиелеудің негізін қалайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. **Жұмабаева Ә., Қожахметова К.** Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. **Омарова Б.** Мектепке дейінгі балаларды экологиялық тәрбиелеу негіздері. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. **Нұрғалиева Г.Қ.** Балабақшадағы экологиялық тәрбие әдістемесі. – Алматы: «Білім», 2017.
4. **Сағындықова А.Т.** Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық мәдениет қалыптастыру. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
5. **Құлманова Р.** Балабақшадағы табиғатпен таныстыру жұмыстары. – Алматы: «Рауан», 2019.
6. **«Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы.** Ғылыми-әдістемелік басылым, №3, 2021.
7. **«Балабақша әлемі» журналы.** Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №2, 2020.
8. **Сухомлинский В.А.** Баланың табиғат арқылы тәрбиеленуі. – Мәскеу: Педагогика, 2016.

КМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.